

УДК 94:[327:314.151.5(569.4)]:316.482-054.75(=411.16)“196/198”

ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ІЗРАЇЛЬ ІЗ ПИТАНЬ ІНТЕГРАЦІЇ РЕПАТРІАНТІВ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ХАРАКТЕРНІ РИСИ

Наталія ДАНИЛІВ

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн,
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна

Охарактеризовано Закон Ізраїлю “Про повернення”, проаналізовано характерні риси й особливості політики Держави Ізраїль щодо інтеграції репатріантів.

Через два роки після проголошення Держави Ізраїль на основі рішення ГА ООН у 1947 р., ізраїльська влада, зацікавлена у збільшенні кількості єврейських представників, проголосувала за імміграційний закон. Прибуття значної кількості репатріантів призвело до появи нових викликів перед молодою державою. Зокрема йдеться про житлову кризу, нестачу робочих місць, економічну розруху на початку 1950-х рр. та, зрештою, появу конфліктної ситуації між двома найбільшими групами єврейських переселенців – “ашкеназі” та “сефарди”.

У студії, крім внутрішніх причин, які так чи інакше впливали на чисельність репатріантів, визначено також і зовнішні фактори. Мова йде, зокрема, про силу впливу т. зв. політичного сіонізму та знакові міжнародні події. Наростання напруги в арабсько-ізраїльському конфлікті стало чи не ключовою проблемою, і для молодої держави, і для новоприбулих.

Попри усі труднощі, єврейські переселенці поверталися до Ерец-Ізраїль зі всіх куточків світу. Найчисленнішою групою іммігрантів виявилися євреї з Радянського Союзу. Попри заборону на виїзд, а згодом квотні обмеження, бажаючих виїхати нараховували десятками тисяч. Наведено також приклади спогадів осіб, котрим вдалося репатріюватися.

Ключові слова: Закон про повернення, еміграція євреїв, Держава Ізраїль, “ашкеназі”, “сефарди”.

Генеральна Асамблея (ГА) ООН 29 листопада 1947 р. ухвалила резолюцію 181 (II), якою припинялися дії британського мандату та поділ Палестини на дві держави. 14 травня 1948 р. Всесвітня сіоністська організація та лідери єврейської спільноти Палестини проголосили створення Держави Ізраїль згідно з резолюцією ГА ООН¹. Ця подія міжнародного значення стала фактом реалізації на практиці т. зв. політичного сіонізму, наслідком якого стало здобуття землі Ерец-Ізраїль² і можливість повернутися туди єврейському народові³.

¹ “UN General Assembly Resolution: 181 (II). Palestine Partition Plan of 1947,” *Middle East News and Reference*, accessed March 25, 2018, www.mideastweb.org/181.htm.

² Історичний термін в юдаїзмі, що відноситься до регіону, сьогодні найбільш тісно пов’язаного з Державою Ізраїль.

³ Амнон Рубинштайн, *От Герцля до рабина и дальше. Сто лет сионизма* (Минск: МЕТ, 2000), 20.

Через два роки після проголошення незалежності, ізраїльський уряд ухвалив Закон “Про повернення”⁴. Закон про імміграцію мав забезпечити повернення євреїв на свою історичну батьківщину, незалежно в якому куточку світу він мешкав на той момент. Цей курс керівники єврейської громади розглядали як стратегічний ресурс поповнення новоствореної держави новими силами⁵.

За своїми засадами усі міжнародні закони про імміграцію визначають умови права в’їзду в країну. На відміну від решти держав, в Ізраїлі відсутня “професійна” імміграція, “бізнес-імміграція”, а також закон про “возз’єднання сім’ї”⁶. Єдиний і найважливіший критерій, за яким особі надавали право прибути до країни і отримати громадянство, визначався за національністю. Заявник повинен був бути євреєм (тобто народитися від матері-єврейки або пройти “гіюр”, прийнявши юдаїзм), або бути родичем єврея за “першим чи другим ступенем споріднености” (чоловік\дружина, син\донька, внук\онучка, дружина\чоловік сина\доньки, внука\внучки)⁷.

Відповідальними за допомогу репатріантам вважалися дві організації. Спеціальний відділ для репатріантів Єврейського Агентства “Сохнут”, створений ще 1929 р., який допомагав репатріантам із доставою їхнього багажу, юридичною консультацією, наданням тимчасового житла та фінансової допомоги, вивченням івриту⁸. До обов’язків міністра відповідального за інтеграцію репатріантів, а від 1968 р. – спеціального Міністерства, належало надати першу та найнеобхіднішу інформацію, у подальшому, – забезпечити новоприбулих постійним житлом⁹.

Позитивну роль у створенні органів управління, армії та політичної системи майбутньої країни відіграв той факт, що перші хвилі імміграції в Палестину склали євреї-вихідці з європейських країн – т. зв. ашкеназі. Ці репатріанти у свій час здобули хорошу освіту і відповідно професійний вишкіл¹⁰.

Проте, невдовзі ізраїльська влада зіткнулася з низкою неочікуваних викликів. Однею з ключових проблем, яку треба було вирішувати першочергово, стало проєктування житлової зони. На початку 1950-х рр. у країні було створено перші спеціальні палаткові табори (ма’барот), кількість яких невпинно зростала.

⁴ “Закон о возвращении,” *The Jewish Agency for Israel*, доступно 22 квітня 2018 року, <http://www.jewishagency.org/ru/zakon-o-vozvrasheii>.

⁵ Евгений Тартаковский, “Социально-психологический анализ иммиграционной политики Израиля и ее влияния на абсорбцию последней алии из СНГ,” *Демоскоп Weekly*, 2010, доступно 23 квітня 2018 року, <http://www.demoscope.ru/weekly/2010/0411/analit01.php>.

⁶ Там же.

⁷ “Закон о возвращении,” <http://www.jewishagency.org/ru/zakon-o-vozvrasheii>.

⁸ Зеев Кац, *Государство Израиль: политика и общество в документах. Хрестоматия* (Иерусалим: Международная школа им. Ротберга, 1992), 82.

⁹ “Государство Израиль. Абсорбция,” *Электронная еврейская энциклопедия*, accessed March 13, 2018, <http://eleven.co.il/state-of-israel/socio-political-and-religious-life/11731>.

¹⁰ Владимир Морозов, “Опыт Израиля в привлечении высококвалифицированных мигрантов,” *Международные процессы* 33 (Москва, 2013): 86.

Зрештою, більшості жителям вдалося покинути це тимчасове помешкання. Нове житло і роботу отримували, найперше, вихідці з країн Європи (ашкеназі), а емігранти з Азії та Африки (сефарди) продовжували жити у ма'барот аж до 1964 р. – тобто до їх остаточної ліквідації. Отже, факт проектування ма'барот тимчасово вирішив житлову проблему, проте, загострив нерівність між обома групами населення країни¹¹.

Здавалося, що політика імміграції уже цілком налагоджена, проте, згодом, масова алія (репатріація євреїв до Ізраїлю) трансформувалася у соціально-економічну проблему. Передусім, через економічну кризу 1952–1954 рр. уряд скоротив кількість репатріантів. Згодом, після поновлення алії від кінця 1954 р. було прийнято дві нові, інноваційні ухвали: по-перше, уряд зобов'язувався розселяти нових іммігрантів одразу ж на місця їхнього постійного замешкання; по-друге, продовжувати політику розподілу населення по всій території країни¹².

Вдосконалення у соціальній політиці відбувалися й через те, що Ізраїль потребував для державної розбудови представників з вищою освітою (професіоналів), котрі, зрозуміло, вимагали комфортніших умов життя. Іммігрантів з вищою освітою відразу скеровували у спеціальні заклади – ульпани, де їх навчали івриту та ознайомлювали з ізраїльською культурою, традиціями, історією. До слова, це теж стало причиною наростання конфліктної ситуації між “освіченими ашкеназі” та “збіднілими сефардами”, основна маса яких прибула впродовж 1948–1964 рр.¹³

Крім перелічених вище викликів, труднощі з'явилися й у сфері економічної інтеграції. Оскільки, ізраїльська економіка щойно сформувалася, відповідно ринок праці був ще доволі слабозвинений і не міг задовольнити запропонований попит. Ситуація ускладнювалася ще й тим фактом, що більшість репатріантів належала до середнього класу в країнах попереднього місця життя, а коли вони прибули до Ізраїлю, їхній соціальний статус значно понижувався. Отримати престижну роботу могли хіба що одиниці, а соціальна допомога не виправдовувала їхніх сподівань¹⁴.

Попри усі негаразди, ізраїльський уряд продовжував заохочувати повернення на історичну батьківщину. Особливо важливу роль відіграла Шестиденна війна 1967 р., після якої до Ізраїлю хлинув новий потік єврейських мігрантів. Одним із найпопулярніших напрямків від кінця 1960-х р. і до початку 1980-х р., звідки прибували репатріанти, стала Північна Америка. Попри те, упродовж першого року перебування в державі, значна кількість осіб (близько 25%) повернулися

¹¹ “Государство Израиль. Абсорбция,” <http://eleven.co.il/state-of-israel/socio-political-and-religious-life/11731>.

¹² Там же.

¹³ “Центр изучения иврита,” The Jewish Agency for Israel, accessed March 23, 2018, <http://www.jewishagency.org/ru/hebrew-fsu/content/32956>.

¹⁴ “Государство Израиль. Абсорбция,” <http://eleven.co.il/state-of-israel/socio-political-and-religious-life/11731>.

до країни попереднього місця проживання. Алія з країн Латинської Америки найбільшого розмаху набула в 1971–1973 рр. (більше 4 тис. за рік). Відсоток реемігрантів був порівняно невисокий і складав у середньому 10% від загального числа прибулих¹⁵.

Усе ж, ізраїльську владу, понад усе, цікавило як вирішити проблему еміграції євреїв із Радянського Союзу, котрі, до слова, емоційно піднесені через велику перемогу у 1967 р., значно активізували свої зусилля для отримати візи на виїзд та повернутися на “давно омріяну територію”¹⁶. Проте, арабсько-ізраїльська війна 1967 р. спровокувала розрив дипломатичних відносин між двома країнами. Ситуація була доволі напруженою аж до виступу Голови Ради Міністрів СРСР Олексія Косигіна в Парижі у 1968 р., де він заявив про: “Готовість СРСР дозволити воз’єднання сімей” У 1969 р. ці слова були підкріплені офіційним документом про “квоту на виїзд”¹⁷. Фактично, незважаючи на визначені квоти, партійна номенклатура не допускала загальної еміграції¹⁸.

Натомість 1970 р. ізраїльський уряд, усвідомлюючи про ескалацію чергового арабсько-ізраїльського конфлікту і порівняно невелику частку єврейської людності поряд із арабською, ініціював поправку до Закону “Про повернення”, за якою неєврейські родичі євреїв отримали право на репатріацію до Ізраїлю¹⁹.

Після хвили піднесення, поштовхом до певного розчарування радянських євреїв у державі Ізраїль, стала війна Судного дня. Якщо раніше Ізраїль асоціювали як з країною достатньо розвиненою, де кожен відчував себе захищеним та матеріально забезпеченим, то після війни 1973 р. у країні почалася політична криза з усіма негативними наслідками²⁰.

Враховуючи той факт, випадки повернення іммігрантів до Радянського Союзу почастишали. Звісно, що радянська номенклатура уміло користувалася цим явищем і у світлі пропаганди неабияк гепірболізувала “споганене життя” за кордоном. Дуже часто використовували переслані листи, які часто публікували у місцевих газетах, зокрема в “Радянській Буковині”. Люди, котрі виїхали, скаржилися на труднощі у пошуках роботи, постійну загрози війни, необхідність служити в армії. Р. Шлеймович у листі до подруги у Чернівцях Б. Шаргородської

¹⁵ Государство Израиль. Абсорбция,” <http://eleven.co.il/state-of-israel/socio-political-and-religious-life/11731>.

¹⁶ Виктор Богуславский, “Отцы и дети русской алии,” *Общественно-политический и литературный журнал еврейской интеллигенции из СССР в Израиле* 22 (Тель-Авив, 1978): 176.

¹⁷ Леонид Максименков, “Квота на выезд,” *Коммерсант.ru*, accessed March 25, 2018, <https://www.kommersant.ru/doc/2850060>.

¹⁸ Василий Бетаки, *Мемуары: Снова Казанова*, доступно 25 квітня 2018 року, <http://bolvan.ph.utexas.edu/~vadim/betaki/main.html>.

¹⁹ Тартаковский, “Социально-психологический анализ иммиграционной политики Израиля и ее влияния на абсорбцию последней алии из СНГ,” <http://www.demoscope.ru/weekly/2010/0411/analit01.php>.

²⁰ Артур Кестлер, “Иуда на перепутье,” *Время и мы* 33 (Тель-Авив, 1978): 105.

писала: *“Бетя, передай тим, хто готує валізки, нехай одумається...”*²¹. *“Я тут зовсім самотня. 14 місяців проклинаю той час, коли піддалася на сіоністську пропаганду і виїхала в Ізраїль”, – писала буковинка Е. Штейнберг*²².

У 1979 р. з ініціативи Асоціації радянських юристів видано збірник заяв радянських євреїв, котрі повернулися після виїзду в Ізраїль. Найчастіше усі респонденти були розчаровані через місцевість та запропоновані житлові умови, які їм надавав уряд. *“...Будинки для емігрантів там в основному барачного типу, без води, відсутні елементарні санітарні умови. Мені стало зрозуміло, що ми потрібні тільки для того, щоб створити так звану буферну зону, щоб радянські євреї в разі зіткнення з арабами взяли перший удар на себе... Врешті, у грудні 1973 року, ми поїхали в Італію”*(розповідав Ілля Фузайлов, 1934 р. н., освіта вища. Виїхав до Ізраїлю у 1973 р., переїхав звідти в Італію; повернувся до СРСР у 1975 р.)²³.

Крім житлових негараздів, часто згадували і про обов’язкову військову службу:

“Чоловікам відразу ж видали військові квитки. Я був вражений тим, що вони були заповнені вже заздалегідь. Це перше, що я отримав на “землі обітованій”. Саме як гарматне м’ясо намагаються заманити сюди євреїв сіоністи!”(скаржився Макс Кінний, 1947 р. н., котрий виїхав до Ізраїлю у 1970 р. і повернувся до СРСР через три роки)²⁴.

Йосип Ройзман (1949 р. н., виїхав до Ізраїлю у 1974 р.; через два роки повернувся до СРСР) був серед тих, кого не влаштовували умови працевлаштування і важка робота:

*“У пошуках роботи проходили день за днем. Де тільки не побував я – в автомайстернях, гаражах, на різних фабриках. І всюди отримував одну відповідь: “Нам слюсарі не потрібні”. З великими труднощами влаштувався на скляний завод. Працював по 14–16 годин на добу, а отримував у три-чотири рази менше, ніж місцеві жителі. 550–580 лір, які я заробляв на місяць, вистачало лише для того, щоб розплатитися з податками, частину відкласти для виплати боргу за приїзд до Ізраїлю і один раз в день поїсти юшки в робочій їдальні. Але я був радий і цьому, тому що доля багатьох інших іммігрантів, які потрапили в сіоністську пастку, склалася ще гірше. Влаштуватися робітником і навіть двірником майже неможливо. А якщо вже влаштувався, то тримайся за роботу обома руками, інакше викинуть”*²⁵.

²¹ Ірина Яворська, *Життя як пошук раю: Еміграція євреїв з Чернівецької області (1944–1991 рр.)* (Чернівці: Технодрук, 2016), 115.

²² Там само, 115.

²³ “Ассоциация советских юристов. Белая книга: свидетельства, факты, документы,” доступно 23 квітня 2018 року, <http://lib.ru/POLITOLOG/whitebook1979.txt>.

²⁴ Там же.

²⁵ Там же.

Збірник, також, повідомляє про численні випадки самогубства: *“Я не повірила, коли по телефону з Тель-Авіва батько сказав мені, що мама наклала на себе руки – скаржилася Юлія Ейфус – дочка Ісаака та Марії Каплан, котрі виїхали до Ізраїлю у 1971 р”*²⁶.

Водночас, Валерій Кувент розповідає: *“Я сам і ще троє євреїв, котрі виїхали з Грузії, виймали в Назареті жінку з петлі. Вона повісилася. Я бачив як люди труїлися газом. Одна жінка кинулася під машину, інша жінка, викинулася в Тель-Авіві з шостого поверху”*²⁷.

Загалом, процес адаптації іммігранта після приїзду можна охарактеризувати трьома аспектами. Перші враження, і для приймаючої сторони, і для іммігрантів, викликали ейфорію. Для радянського єврея, котрий міг чекати дозволу на виїзд не одне десятиліття, це була приголомшлива звістка. Репатріанти, так само як і місцеві жителі, були єдині в своїй вірі у першочерговий взаємний порятунок. Перші повинні були врятувати Ізраїль від арабської загрози, а другі, – посприяти виїздові з тоталітарної держави²⁸.

Згодом, корінні мешканці Ізраїлю почали сприймали радянських євреїв як “ковбасну еміграцію”, часто називаючи їх паразитами, котрі вирвалися з “лещат комунізму” і приїхали до країни, яка миттєво мала забезпечити їх усім необхідним. Крім того, “російські євреї” (репатріанти з СРСР), 70% котрих мали вищу освіту, викликали заздрість і страх конкуренції у всіх прошарках ізраїльського суспільства. І вже зовсім несподівано ізраїльське суспільство виявило, що серед “російських” є достатньо багатих представників, котрі почали змагатися з ізраїльським істеблішментом за економічну і політичну владу²⁹.

Попри успіхи деяких осіб, загалом позитивна картина сприйняття держави Ізраїль згодом трансформувалася у фазу розчарування. Значна кількість іммігрантів так і не змогла влаштуватися на престижну роботу, ще більшої зневіри додали запропоновані житлові умови та мінімальна соціальна допомога.

Попри не зовсім вдалу соціально-економічну інтеграцію, варто згадати ще й про культурну, яка виявилася найменш успішною. “Російські євреї” виявилися зовсім не схожими на своїх ізраїльських братів, тому процес інтеграції виявився для них доволі складний. Найважче для репатріантів вдавалося вивчення мови та дотримання усіх юдейських релігійних обрядів. Зокрема, про такі випадки повідомлялося у листі від Романа до Марка:

²⁶ “Ассоциация советских юристов. Белая книга: свидетельства, факты, документы,” доступно 23 квітня 2018 року, <http://lib.ru/POLITOLOG/whitebook1979.txt>.

²⁷ Там же.

²⁸ Тартаковский, “Социально-психологический анализ иммиграционной политики Израиля и ее влияния на абсорбцию последней алии из СНГ,” <http://www.demoscope.ru/weekly/2010/0411/analit01.php>.

²⁹ Анатолий Стеклов, “Колбасная эмиграция,” *Кругозор*, доступно 20 квітня 2018 року, <http://www.krugozormagazine.com/show/article.3239.html>.

“Орися (українка) за рік вивчила, а я (єврей) уже другий рік не можу вивчити, таке враження, що іврит придумали українці”³⁰.

“У Радянській Росії я був “євреєм”, в Ізраїлі – “росіянином”, і там, і там я був чужинцем...” – згадує у своїх спогадах Єфраїм Севела³¹.

“Я обрав Ізраїль, як єврейську країну, з високим (як я сподівався) рівнем соціального добробуту, проте швидко розчарувався” – зізнається М. Дорфман³².

Урешті, негативні відгуки родичів (яскраво пропагандувалися у Радянському Союзі), невдала для Ізраїлю війна Судного дня 1973 р., тогочасна популяризація США, як держави добробуту, призвели до появи унікального явища серед єврейської еміграції.

Починаючи ще від 1971 р., частина єврейських репатріантів з СРСР, скориставшись ізраїльськими візами, розпочала змінювати свій маршрут на півдорозі та їхали в країни Заходу, переловсім до Сполучених Штатів Америки. Тих, хто обирав успішний та розвинений Захід, називали “ношрім”, що в перекладі з іврити означає “відступник”, а саме явище – “нешира”. Спочатку таких сімей було лише декілька, однак, їх кількість почала швидко зростати і в 1976 р. зрівнялася з числом олім – тобто з тими євреями, хто повертався до Ізраїлю. У подальшому “нешира” переросла у значно масштабніші рамки і навіть переважала в еміграційному потоці. Реакція, з приводу тієї проблеми була миттєвою. Це явище спровокувало гострі розбіжності не тільки серед ізраїльської спільноти, але й між урядами США, Ізраїлю та СРСР, кожен з яких переслідував свої власні інтереси³³.

У тому ж 1976 р. у Єрусаламі відбулася конференція, де прем’єр-міністр Голда Меєр виступила з твердженням про те, що ізраїльський уряд має змінити свою політику щодо можливих репатріантів. *“Контакти північно-американських і європейських активістів з “відмовниками” часто схиляють “відмовників” вибирати Західні країни. Ізраїль замість того, щоб мовчати, має бути інформативнішим”*³⁴.

У сіоністському дискурсі євреї, котрі здійснюють алію, “піднімаючись” до землі Ізраїлю, повинні дотримуватися ідеологічних норм сіонізму, бути прихильними до “своїх” землі, вивчити іврит і бути готовими до культурної

³⁰ М. Сімкін (директор Департаменту культури, національностей та релігії у м. Львові), записала Наталія Данилів, 2018 р.

³¹ Эфраим Севела, *Возраст Христа. Последние судороги неумирающего племени* (Москва: Хранитель, 2007), 42.

³² М. Дорфман (письменник, публіцист, громадський діяч), записала Наталія Данилів, 2018 р.

³³ Наталія Данилів, “Виникнення та особливості єврейської еміграції “нешира” (1970-ті рр.),” *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка* 1(2) (2016): 120.

³⁴ Юлий Кошаровский, “Мы снова евреи: очерки по истории сионистского движения в бывшем Советском Союзе,” *Сайт Юлия Кошаровского*, доступно 15 травня 2018 року, <http://kosharovsky.com>.

асиміляції³⁵. Ізраїльський уряд вважав, що євреї, які живуть за межами новоутвореної держави, тепер просто зобов'язані повернутися до землі Ерец-Ізраель³⁶. Потік емігрантів не збільшився навіть на заклики ізраїльтян, що молодій державі потрібні нові висококваліфіковані і добре освічені представники, котрі б могли зробити важливий вклад у демографічний та економічний розвиток Ізраїлю³⁷.

Лідери сіоністського руху неабияк перейнялися цією проблемою. Наприклад, ізраїльські представники Інід Вертман та Кані Шмуклер після відвідин Радянського Союзу у 1976 р. заявили, що Ізраїль не може боротись зі значно прогресивнішими США, навіть у питаннях прийому новоприбулих, проте: *“США спокійно можуть обійтися без євреїв, а Ізраїлю вони необхідні, тому нам потрібно змінити баланс підтримки і всю атмосферу навколо алії”* – йшлося у звіті після моніторингу ситуації у СРСР³⁸.

У 1976 р. вийшли декілька листів-закликів, де автори, т. зв. в'язні Сіона, закликали ізраїльський народ відмовитися фінансувати тих, хто шукав для себе *“комфортне і тепле містечко”*. *“По суті, це відбувалася крадіжка ізраїльських грошей. Якщо хтось вирішує змінити пункт свого призначення, то нехай робить це за свій власний рахунок”* – вважали Юліан Кошаровський, Володимир Лазаріс, Нафталій Френкель та інші³⁹. Найрадикальніші сіоністи: Борис Левітас, Діна Бейліна вважали це зрадою: *“Така поведінка не є виправданою, фактично це називається паразитичним способом життя”*⁴⁰.

Прем'єр-міністр Ізраїлю Іцхак Рабін для вирішення проблеми в 1976 р. створив *“Комітет з восьми”*, де усі представники дійшли консенсусу щодо вільного вибору заявника, на той момент ця часто вживана фраза перетворилося вже у гасло: *“freedom of choice”*⁴¹.

Попри те, проблематика *“нешири”* ще довго обговорювалася серед широкого кола фахівців, чи у суспільстві. Зокрема, в 1976 р. в Ізраїлі було проведено всенародне опитування з приводу того, як реагувати на явище *“нешири”*. Результати виявилися дещо несподіваними: 46% респондентів відповіли, що кожен має право на власний вибір, інші – 43% критично засудили всіх тих, хто

³⁵ Olga Gershenson, *Geshet: Russian Theatre in Israel – a study of cultural colonization* (New York: Peter Lang, 2005), 5.

³⁶ Кац, *Государство Израиль*, 88.

³⁷ Fred A. Lazin, “Refugee Resettlement and “Freedom of Choice”: The Case of Soviet Jewry,” 2005, *Center for Immigration Studies*, accessed March 5, 2018, <http://cis.org/RefugeeResettlement-SovietJewry>.

³⁸ Кошаровский, “Мы снова евреи...” <http://kosharovsky.com>.

³⁹ Там же.

⁴⁰ “The Letter of the Jewish Community,” 1976, *American Jewish Joint Distribution Committee*, accessed March 5, 2018, <http://www.jdc.org>.

⁴¹ Irving Greenberg, “Crossroads at Vienna: Olim and Noshrim, Response,” *A Contemporary Jewish Review* 10 (Stanford, 1976), 20.

обирав США, решта 11% не змогли дати чіткої відповіді⁴². Значна частина позитивних відповідей засвідчила, що ізраїльтяни ставляться лояльно до всіх тих, хто відмовився повертатися на свою батьківщину, і не бажають їх засуджувати.

Про це явище дискутували і в пресі. Борис Орлов вважав, що можливість виїхати деінде допомагала окремим єврейським представникам “забутися і розчинитися”⁴³. На думку Соломона Цирюльникова, “стало очевидним, що ідейний сіонізм абсолютно відрізняється від практичного, і представників практичногоє набагато менше, ніж ідейного”⁴⁴.

У середині 1980-х рр. алія впала до найнижчого рівня за всю історію Ізраїлю, попри те, що уряд пообіцяв гідно фінансувати усі групи євреїв одразу ж після їхнього прибуття. У країні почали виникати нові поселення для працівників недавно створених промислових підприємств. Вивчення івриту стало обов’язковим для усіх груп євреїв; використовувалися усі засоби та інструменти для асиміляції новоприбулих⁴⁵.

Крім того, розпочалося налагодження стосунків між двома найважливішими групами єврейського населення: сефардами та ашкеназі. Армія стала найуспішнішим знаряддям, що пом’якшувала культурні, лінгвістичні та соціальні відмінності рекрутів. Постійно зростала кількість одружених між членами різних етнічних спільнот, а це вказувало на те, що ізраїльське суспільство здатне успішно подолати усі виклики.

Отже, проголошення незалежної держави Ізраїль 14 травня 1948 р. посприяло поверненню єврейського народу до давно вимріяної землі Ерец-Ізраель. Ізраїльський уряд, щоб впорядкувати імміграційну політику, видав у 1950 р. Закон “Про повернення”. Проте, для невеликої за масштабами держави, виявилось досить складно забезпечити роботою численний потік репатріантів, особливо коли йде мова про російськомовних вчених, лікарів, інженерів, викладачів та ін., число яких значно перевищувало економічні та соціальні потреби країни. До інших ускладнень, із якими зіткнулася ізраїльська влада належали соціальна і культурна мобільність новоприбулих іммігрантів. Зокрема, йдеться про конфлікт між двома групами ідентичностей – “сефардами” та “ашкеназі”. Крім того, соціально-психологічні відмінності сприяли антагонізму між “російськими” іммігрантами і суспільством, що їх приймало. Зрештою, чи не основною турботою в імміграційному контексті в 1970–1980-х рр. для ізраїльської влади стало

⁴² Lazin, “Refugee Resettlement...”, <http://cis.org/RefugeeResettlement-SovietJewry>

⁴³ Борис Орлов, “Пути-дороги “римских пилигримов,” *Время и мы* 14 (Тель-Авив, 1977): 126.

⁴⁴ Соломон Цирюльников, “Философия еврейской аномалии,” *Время и мы* 77 (Тель-Авив, 1984): 147.

⁴⁵ Нина Семенченко, “Израильская политика иммиграции и абсорбции,” *Demoskop Weekly*, accessed April 15, 2018, <http://www.demoscope.ru/weekly/2002/077/analit04.php>.

вирішення проблеми “нешири”, як безпосередньої загрози для цілей Ізраїлю: стимулювати та накопичувати євреїв на історичній батьківщині перед арабською загрозою.

THE ISRAEL POLICY CONCERNING INTEGRATION OF REPATRIANS: PECULIARITIES AND CHARACTERISTICS

Nataliia DANYLIV

Ivan Franko National University of Lviv,
Chair of Modern and Contemporary History of Foreign Countries,
1, *Universytetska str.*, 79000, Lviv, Ukraine

After the proclamation of the State of Israel, the authorities were interested in increasing the number of Jewish representatives. First of all as a numerical superiority to the Arabs. As it turned out later, a significant flow of returnees led to the fact that the young state faced with new challenges. This applies first of all a housing crisis, a shortage of jobs places, economic ruin in the early 1950's and, finally, the emergence of a conflict situation between the two largest groups of Jewish settlers: Ashkenazi and Sefardic. The article describes the features of the domestic policy regarding the placement and future life of the immigrants. It is important to mention about the influence of international political Zionism and significant international events. For example, the increase in tensions in the Arab-Israeli conflict has become a key issue for young country and newcomers.

Despite all these difficulties, Jewish settlers returned to Eretz Israel from all over the world. The most numerous group of immigrants were Jews from the Soviet Union. Despite the ban on leaving, and later the restriction of quotas, willing to leave accounted of thousands. The article gives examples of memories of people who repatriated.

In general, the proclamation of an independent State of Israel on May 14, 1948 contributed to the return of the Jewish people to the long-dreamed land of Eretz-Israel. The Israeli government tried to control this process by adopting the Law of return in 1950. Subsequently, the Israeli authorities came into collision with excessive number of immigrants which significantly exceeded the economic and social needs of the country. Other complications with which Israeli authorities faced belonged to socio-psychological differences between immigrants and host societies; and the Arab-Israeli conflict. Nevertheless the young country confidently moved forward..

Key words: The Law of Return, Jewish emigration, The State of Israel, Ashkenazi Jews, Sephardic Jews.